



TSASZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG^{A'}
ENGEDLMÉVEL.

(41.)

Költ *Bétsben*, Szent András - Havának
(Novembernek) 19-dik napján, 1793-dik
Eszterömben.

Hadi Környütlállások.

Wurmser Vezérünk' Táborából, Nov.
3-dikán indított leveleknek ez a' summája.
„Gróf *Wurmser* fő kvártélyában, tegnap
előtt az az: Nov. első napján tartattak a'
szerentsétlen Fr. Királynénak exequiái. —
A' már egynehány napoktól fogva tartó
tsendesség, nem sokára, valamit fog szü-
lni, vagy azt; hogy egy közönséges atta-
que (meg-támadás) által fogunk *Strafsz-*
burg Vára' meg-vételén igyekezni, vagy

Y y

pediglen, hogy ezen mostani pozízióból (tanyánkból) *Bisveiler*, és *Hagenauig* vonjuk vissza magunkat.

A' 38-dik szám alatt költt *Hirmondónknak* 671-dik lapján említettük vólt, hogy Hg *Koburg'* fő vezérlése alatt lévő nagy Ármádiánk bellyebb indúlt Fran. Országba. Azon alkalmatossággal B. *Wenkheim* F. M. Lieut., egynehány ezerből álló Katonáival ki-hajtatta a' Frantziákat a' körül-belől lévő helységekből. Azokat, kik *Catillon* Város felé szaladtak (*Catillon*, *Pikárdia* Frantzia Tartománynak széléhez tsak másfél órányira vagon), el-érték Lovassaink, 's két százig valót közzülök le-aprítottak, és egygy ágyút el-vettek tőlök. Annakutánna *Catillon*ból is ki-verték őket, ismét egygy ágyúveszteséggel, melly ágyújoktól 20 Uhlánus szabad Seregbélieket vezetett *Kukez* Al-Hadnagyunk fosztotta-meg őket. — *Barkó* Huszár-Regementbéli Oberfilieut. *Levachich* Úr még *Vassignies* nevű Városon is (melly *Pikárdiában* fekszik, mintegy 8 mérttföldnyire *Austr. Német Alföld'* széleitől) túl vágatta őket Huszárjaival. — B. *Wenkheim* F. M. L. nagyon ditséri *Mihaljevich* Urat, a' Szerviai szabad Sereg' Obersterét; *Levachich* Oberfilieut., 's *Kerekes* és *Geringer* Kapitány Urakat, a' *Barkó*-Huszárjai közzül; *Bogdán*, Uhlánus szabad Seregbéli Fő-Hadnagyot; *Révay* Májor, *Csanády* Kapitány, és *Quietovszky* Hadnagy Urakat

a' *Blankenstein*-Huszárai közzül; *Stoikovich* Kapitányt, 's *Baborovich* Hadnagyot, a' Szerviai szabad Seregből, és ezen Seregnek két Káplánját, *Nagy Pomgrätzot*, és *Janhovits Lázárt*.

Gróf *Wurmser* Vezérünk, következő táldalékot küldött a' maga előbbeni tudósításához: „Azon tsatákban, mellyek Okt. utolsó napjain történtenek, el-estek: *Vitéz Alhadnagy az Oláh Regiment' Batalionjából*, és *Orbán Alhadn. a' Nádor-Ispány' Huszárai közzül*; négy más Tisztek pedig sebbe estek. — *Fort-Louis* Vára alatt álló Seregünk hozzá fogott a' tekervényes árkok' ásásához, 's batteriák' és földvárak' hányásához. A' Várból meg-lehetősen ágyúzott ki-felé az Ellenség: egy Káplárunkat agyon is lött; 4 Emberünket pedig sebbe ejtett. — Nov. 3-dik napján, *Alsátziának* bellyebb való részeibe, *Zabern (Saverne)* Városa alá küldetett Gr. *Viomini* nevü hozzánk által - költözött Fran. Generális, ki is 53 ellenséges Frantziákat bajonétokkal átalveretett, 31-et pedig el-fogott. Az Obersterjek ezen meg-sziláltt Frantziáknak, az ablakon ngrott-ki, 's úgy szabadította-magát a' *Viomini'* vezérlése alatt lévő által-költözött Frantziáknak kezeik közzül. Nagyon ditsértetik *Koramboticz* Kapitány is az Ausztriai szabad lovas Seregből, a' ki egy Fran. Strása-mestert, 's 8 Közembert fogott, 10-et le-vágatott.“

Y y 2

A' *Nagy - Britanniai* Udvar vissza-
parantsolt vala egy részt azon Katonaság-
ból, melly *Flandriában*, *York* Hertzeg'
vezérlése alatt vitézkedik a' Frantziák ellen.
Már négy Anglus gyalog Regementek hajókra
is takarodtak vólt *Ostendánál*; de mivel a'
Frantziák mód nélkül kezdték szorongatni
Nieuport, és *Furnes* Városainkat: ez okon,
újra vissza - szállíttatta az említett 4 Rege-
menteket *York* Hg a' szárazra, és *Ausztriai*
Flandriának a' Frantziáságtól való ki-
tisztítására fordította. Nem tsak helyben-
hagyta ezen rendelkezését *York* Hertzegnek,
a' *Nagy - Britanniai* Udvar, hanem azt is
végezte: hogy hadd maradjon még most
a' *Vestindiai* Fran. Birtokok ellen való had,
inkább tsak *York* Hertzeg' Seregét kell
szaporítani; — a' minthogy *Sir John Jervis*
Tengeri Vezér, és *Sir Chalres Grey* Gene-
rális, kikre bízott vólt a' *Vestflandriába*
rendelt Seregeknek kormányozása, hoz-
szas tanátskozásokat tartottanak Okt. 25-
dikén *Pitt* Ministerrel, melly tanátskozások
után, parantsolatok küldettek mindjárast
a' *Portsmouthi*, és *Plymouthi* ki - kötő
helyekbe, hogy minden hajók, mellyeknek
Vestflandriába vólt ki - mérve az útjok,
kélzen tártsák magokat, hogy minden
szempillantásban indulhassanak *Ostenda*
felé. El is indultak már Okt. 28-dikán 4
Regementek. — A' *Macbride* Anglus Ad-
mirális' hajós Seregének leg-nagyobb része,

az *Ostendai* ki-kötő hely eleibe vette magát azon idő tájban.

Frantzia - Ország' mostani környül-állásait tárgyazó nevezetes Hírdetvényét a' *Nagy-Britanniai* Udvarnak — melyet az Uu és Xx betűkkel jegyes *Hírmondó*-árkusokban egészen találnak Érd. Olvasóink — közlöttes a' *Hollandiai* Kormányfzékkel *Elliot* Úr, a' ki most Anglus Követtséget visel *Hágában*. A' *Hollan.* Kormányfzék meg-közönte ezen közlést *Elliot* Úrnak, és általa következendő értelmű jelentését íratta-meg a' N. Britanniai Felség' Ministériumához : „hogy valamiképpen ugyan azon okaik vóltak, e' jelen való hadra nézve, ő N. Brit. Felségének, és a' *Hollan.* Rendeknek, úgymint két olly Feleknek, a' kik szoros frigynek kötelei által kaptsol-tattanak egymáshoz ; hasonlóképpen tzelt se tettek mást magok eleikbe a' *Holland.* Rendek, mint a' melly az említett Hírdetvényben adatott-elő, hogy t. i. el-hárítták magokról az igazságtalan meg-támadtatást, védelmekre legyenek szövetséges Társaiknak ; betsületes és állandó békességet eszközöllyenek ; és végre, az egyenesség' regulái szerént való meg-téríttetését nyerhessék azon károknek, mellyeket mind a' *Hollandiai* Közöns. Társaságnak magának, mind szövetséges Társainak is okozott a' köz Ellenségnek erőszakoskodása. Szintén olly nagy gyönyörüséget fog szerezni a'

Holland. Rendekben is, valamint ö N. Brit. Felségében az a' fzeppillantás, mellyben vissza fog adattatni maga magának a' Fran. Nemzet, és egy ollyatén Igazgatás alatt egyesítették, melly betsben tartándja a' polgári társaságnak szent köteleit, és más Nemzeteknek jussaikat, és meg-újjíthatja, 's fenn is tarthatja más Tartományokkal, a' békességben 's egyességben való élésmódját.

Három napi közönséges Könyörgéseket tartottak a' *Genuaiak*, mellyekben azért esedeztek a' Mindenhatónak, hogy fordítsa el róllok a' veszedelmeket, mellyekkel fenyegetik őket a' mostani környülállások.

A' *Nizzai* Grófságban folyó hadról, ezeket írja a' *Bétsi Udvari Újság*: „Okt. 19-dikén, 2600 Frantziák meg-támadták azon Seregeket, mellyeket Marchese *Montasia*, Gróf *Guerrieri*, és Nemes *Negro*, Szárdiniai Tisztek vezérlettek. — Legnagyobb erejét, a' közép pont ellen fordította az Ellenség, a' hol Gróf *Guerrieri* kormányozott; mellyre nézve kéntelenítettett ez végre engedni a' nagyobb erőnek. A' vissza-vonulás' alkalmatosságával elesett. Meg-értvén ezen történetet Ts. Kir. Gen. B. *Colli*, mindjárt segítséget küldött *Montasia* Generálisnak; melly által azt eszközölte, hogy a' Frantziák minden tanyáikból, mellyeket újonnan foglaltak volt, diadalmasan el-verettek. — Okt. 22-

dikén, *Gilet*nál meg-támadta *St Andre* Szárdin. Gen. a' Frantziákat. Tüzes ütközet volt egész késő estig, a' midőn félbehagyták a' verekedést az egyesült Seregek. Más nap, sok ezerekből álló segítséget kaptak a' Frantziák *Utelle*ből, 's megtámadták az egyesült Seregeket *Reveste*nél, a' hol ismét véres verekedés volt, mellyben nem birhattak végre az egyesült Seregek az Ellenség' nagy számával. "

Vendée nevezetű részét Frantzia Országának kietlen pufztasággá változtatták a' Republikánus Frantziák. A' Royalisták által mentek a' *Loire* (Ligeris) vizén, és ezen yiznek tengerbe való szakadásánál, egy *Noirmoutier* nevezetű szigetet is elfoglaltak, melly keskeny ugyan, de a' hossza csak ugyan észak felé, *Bretagne*, és *Poitou* (Britannia, és Pictavia) Frantzia Tartományokkal által ellenben, mintegy négy mértföld.

Okt. 26-dika' éjtzakáján, két, órákig tartott verekedésben - diadalmaskodtak a' Rojalisták, *Chateau - Goutier* tájján, az elől-járó Republ. Seregen. Ezt a' jelentést, a' maga Kommisszáriusaitól vette a' Nemz. Gyűlése.

Frantzia Republ. Gen. *Carteaux* azt írta *Toulon'* vidékéről Párisba, hogy ő, Okt. 14-dikén, a' *Touloni* egyesült erőnek 5 ezer emberből állott részéből el-ejtett ötvent, 's meg-sebesített 250-t; az ő Kato-

nái közzül pedig csak hatan estek - el, 's 25-en kaptak sebet.

Londonból írják, hogy Frantzia Britannianak *St Malo* nevezetű Városából egy Anglus érkezett volna oda, 3 Fr. Magistrátuális fzemélyekkel, 's azt a' hirt vitte a' Minisztériumnak: hogy egy része Fr. Britannianak fel - zendült a' N. Gy. ellen, hogy *Rennes* és *Rhedon* között 23000 fegyveres emberek, már össze is adták magokat, kiket *du Petitbois* vezérel, néhai Obersterek az *Orleán* Dragonyossainak. A' tenger partokon állott Republikánus Fr. Katonák, el hagyták tanyáikat, hogy az említett 23 ezer Kontrarevoluzionistákkal szembe szálljanak; minekokáért elégséges őrizet nélkül vagynak a' partok *St Malo*-ban sints több száz Katonánál.

Frantzia Ország,

A' Nemzet - Gyűlése' néhai hatalmas Orátor és tudós Tagjának *Brissot*nak, és még más 19 Ex-Deputátusoknak fejeik, 37 minútumok alatt hullának tseberbe Okt. utolsó napján, déli 11 és 12 órák között. Okt. 24-dikén vétetett-fel először az ügyök a' Revolut. Törvényfzék által, és már Okt. 30-dikán estvéli tiz órakor ki - mondatott reájok a' halálos fzententzia, mint ollyatén bűnösökre, a' kik, az említett Törvényfzék' ítélete fzerént, öfzve - esküdtek az

eggy, és meg-öszolhatatlan Fran. Közöns. Társaság ellen. — Neveik az említett igazságtalan Kollégáknak, következők: *Vergniaux* *, *Genfonne* *, *Duperret*, *Carra* *, *Gardien*, *Duprat* *, *Sillery*, *Fauchet*, *Ducos* *, *Boyer-Fonfrede* *, *Lafource*, *Beauvais* *, *Duchastel*, *Mainvielle*, *Lacaze*, *Lehardy* *, *Boileau* *, *Antiboul*, *Vigée*. A' kiknek neveik megvagnak tsillagokkal jegyezve, azok mind halálára voksoltak — míg ők is hatalmas és bánthatatlan Emberek voltak — néhai *XVI. Lajosnak*; valamint *Brissot* is. — Midőn fel-olvastatott a' halálos szententzia, huszoneggyen voltak mind-össze a' kiszententziáztattak; de egy közülök — *Valaze* nevezetű — mihelyest hallotta, hogy néki is a' gillotin' vasa alá kell nyújtani a' nyakát: le-tette a' köpönyegjét, hátrább ment, 's a' nálla volt írások közül ki-vévén egy kést, úgy ütötte azt a' maga mellyjébe, hogy tüstént le-dobbant, 's meg-hólt. Ez a' *Valaze* volt Szerzője annak az Elő-adásnak, melly elközlötte a' *XVI. Lajos* ellen fel-tett vádakát. A' több kiszententziáztattak közül, *Brissot* nagyon el-alélt a' gillotínoztatás' hallására; *Vergniaux*, egyenessen a' Birákra függesztette szemeit; *Ducos*, és *Fonfrede*, kik atyafiak voltak, meg-ölelték egymást; *Fauchet*, a' ki *Calvadosi Püspök* volt,

láttatott egy kevéssé meg - háborodni; hanem midőn *Valaze* ki - végezte magát: akkor mind fel - keltek a' ki - szententziáz - tattak ülő helyeikből, és a' Birák felé papiros pénz - tsemókat hajigáltak, úgy hogy Katonákat kellett elő - hívni, 's így lett tsendesség. A' Nép öfzve - tépte az említett papiros - pénzeket, 's utálólág a' ki - szententziázattakra szórta. Más nap, délelőtti 12 - dfél órakor, négy szekerekre ültették a' húsz meg - ölendők; ötödik szekéren pedig a' *Valaze*' holtteste vitetett magánosan. Mind előttök, mind pedig utánok ezen szekereknek sok fegyveres gyalogok, és lovasok mentek. Nagyobb része a' ki - szententziázattaknak bátorságot mutatott: *Duprat*, és *Mainvielle* beszéll - gettek a' vitel - közben a' Néppel. *Fonfrede* tréfálkozott, 's még nevetett is. *Briffot*, és *Sillery*, leg - nagyobb mértékben meg vóltak illetődve. *Sillery*vel, és *Fauchettel* két gyóntató Atyák vóltak. — *Sillery*, annak a' tudós, született *Genlis* (Zsánli) Gróf - Affzonynak vólt a' Férje, a' ki szép munkákat írt a' nevelésről. Leg - elsőben *Sillery*nek metzetett - el a' feje; *Briffot*nak pedig, mint leg - bünössebbnek, leg - utóly - lyára. Szóllott valamit a' Néphez *Briffot*, míg készítették számára a' gillotint; de nem lehetett a' szavát érteni. Hogy vége lett a' méiszárlásnak, ezt kurjongatta szokása

Értezt a' Nép: *Éllyen a' Nemzet! Éllyen a' Köz. Társaság!*

Primidi, Duodi, Tridi, Quartidi, Quintidi, Sextidi, Septidi, Octodi, Nonodi, Decadi. Ezek a' neveik a' Frantzia Országi tiz napoknak, mellyek egy negyed részét teszik egy hónapnak. Azon öt napok, mellyek felesleg maradnak minden esztendőből, és egyyik hónaphoz se tartoznak, *Sansculottidese*eknek hivattatnak. Az első ezen öt napok közzül, a' virtusok', második az ész', harmadik a' munka', negyedik a' vélekedés', ötödik a' jutalmak' innep - napjaikká rendeltettek. A' szökő (bissextilis) esztendőnek felesleg napja is, *Sansculottidenek* neveztetett, 's az a' végzés lett felöle, hogy legyen a' Nép' Innepnapja, mellyen meg-újjítsák minden Frantziák a' magok republikánus esküvéseket. A' hónapoknak, következő új nevek adattak: a' Januáriusnak *Niveos* (Havas), a' Februáriusnak *Ventos* (Szeles), a' Mártziusnak *Pluvios* (Éssös), az Áprilisenek *Germinal* (Bimbós), a' Májusnak *Floreal* (Virágos), a' Júniusnak *Préreal* (Rétes), a' Júliusnak *Messidor* (Arató), az Augustusnak *Fervidor* (Heves), a' Szeptembernek *Fructidor* (Gyümöltsös), az Októbernek *Vendemiaire* (Szüretes), a' Novembernek *Brumaire* (Ködös), a' Detzembernek *Frimaire* (Zuzmarázos).

Okt. 30-dikai Ülésében, azt végezte a' N. Gy. hogy semminémű szín, és nevezet alatt, Affzonyok, Gyűléseket ne tartsanak: hanem tsak ugyan, hogy egésszen magára ne haragittsa Affzonyék ő kegyelmeket, engedelmet adott nékiek arra: hogy jelen lehetnek a' Férjfiak gyűléseikben.

Lyon Városában, melly most *Ville affranchienek* neveztetik, nagy részént végre hajtottak már ezen Hónapnak elein azon Végzéseit a' N. Gy. nek, mellyeket, Q. q. betűkkel jegyes árkusunknak 607-dik és 608-dik lapjain közlöttünk. Földig le rontattak ennek szép palotái, 's a' szerentsétlen lakosok közzül sok százan meg-fosztattak életektől, azért: hogy nem gondolkodhattak úgy, mint a' Jakobinusok.

Elegyes Tudósítások:

Az emberi indulatok' históriájában, méltán helyt találhat egy *Slavóniai* Rátz Menyetske, a' ki, hogy meg-hallotta Férjének a' hadban történt halálát: olly szomorúságba, 's elme-háborúba esett, hogy magára vévén három drágább öltöző ruháit, meg-gyújtotta három felől; és azoknak tüze által kegyetlen véget vetett életének, mellyet nem maga adott vala magának.

Morva-Ország' szélén szerentsétlenné tette magát egy tehetős paraszt Gazda, a' haszontalan beszédnek okos fundamentom nélkül való bé-vétele által; melly példát, kötelességünknek tartottunk közleni, a' minden vizsgálás nélkül hívőknek tanúságokra. — Történt t. i., hogy az említett Gazda, szöllejebéli bor-házában, vagy pirtzében lévén, lángot látott fel-lobogni a' földből, éppen a' bor-háza' ajtaja előtt. El-befzélli a' dolgot egy szomszédjának. Ez mindjárt azt mondja, hogy bizonyosan pénzről tsapdosott légyen fel a' láng a' föld' gyomrából, melly pénzhez könnyen is hozzá juthat a' lángot látott Ember, ha egy marha-szarvat bé-nyom hátúlról a' maga testibe, 's úgy fog az ásáshoz. Igen könnyen hitt a' tehetős, de még is örömet hamar tehetősebbedni kívánó Gazda. Haza megy tehát, elő-vez egy ollyatén szarut, a' mellyen a' hurkákat 's kolbászokat szokták tölteni; meg-teszi az operátziót, de olly méllyen találta azt tenni, hogy sok próbák után is ki nem tudták venni a' Seborvosok. — Semmi reménység nem vólt életéhez.

Az *Orosz-Birodalom'*, és *Lengyel-Ország'* új Kötésének igen nevezetes tizkelyei, ezek a' többek között: „Mivel a' költsönös óltalom-frigynek ereje szerént, mindenkor az *Orosz-Birodalmon* fog

feküdni a' nagyobb tereh: tehát igazságos, és hasznos dolognak esméri a' Lengyel Közöns. Társaság, hogy a' maga bátorságára és tsendességére meg-kívántató minden katonai és polgári intézetekbe tellyes befolyást engedjen a' F. Orosz Tsászárnénak. — Kötelezi magát a' Lengyel Köz. Társaság, hogy semmi Hatalmassággal nem traktál, az Orosz Udvarnak előre való tudása, 's meg-eggyezése nélkül. — A' mostani fundamentomos Lengyel Törvényekben tehet változásokat 's jobbításokat, egy új Köz. Gyűlések a' L. Rendeknek; de az Orosz Udvarnak előre való meg-eggyezésével 's a' t.

A' Nagy-Britanniai Ministerium nagyon vigyáztat a' Jakobinuskodni akarókra. El is fogatott mostanság némelleyeket Angliában.

Magyar Ország.

A' Religió, és Tudományok' fundusa' jófzágaiba, Prefektusoknak rezolvált E. Urak' neveik, így következnek. — Pongrácz György Szabolts Vármegyei volt Alispány. Prefektus lessz a' Sellyei Disztriktusban. — Nimetz Imre, volt Adjunktusa a' Györi Camerális Administrationak. Pr. lessz, a' Szent Mártoni Disztr. ban. — Ko-

váchich Ferentz, vóltt Adjunctusa a' Pétsi C. A. nak. Pr. lessz: a' Pesti D. ban. — Okolicsányi Elek, vóltt Adj. a' Munkátsi C. A. nak. Pr. lessz, a' Jászói D. ban. — Krály József, Zagrábi vóltt Inspektora a' Rel. és Tud. fundusa' Jószágainak. Pr. lessz, a' Kutyevoi D. ban. — Grabarics Lázár, Pr. lessz, a' Pécsváradi D. ban, a' hol eddig is Pr. vólt — — Inspektora lessz a' Nagy-Váradi D. nak, Nagy József Úr, a' ki eddig Pesti Inspektora vólt a' Rel. és Tud. fundusának.

Korponáról, Nov. 10-dik napján. — „Ezen a' tájon az őfzi vetések igen ritkák, és szomorúak; a' szomszédságban pedig, t. i. Ns *Nagy-Hont* Megyének *Ipoly-vize'* környékén, az őfzi vetések hol rélfzerént, hol pedig egésszen is a' féreg által úgy el-pufztítottak, hogy a' szántó-vető újra kén-telenítetik fel-szántani, 's bé-vetni földjeit.

A' *Baranya* - Vármegyeiek is ugyan ezt kén-telenítették tselekedni: mert — a' mint írják -- fiatal gabona - vetéseiket, sáska' módjára el - eméztette valamelly különös nemü féreg. “

B é t s.

A' múltt Szombaton (.Nov. 16-dikán) ismét egynehány Frantzia rab Katonákkal rakott hajók mentek-le a' Dunán Magyar

Országba. *Nyitra* - Vármegyében fekvő *Leopold Várába*, két vagy három ezer vitetik közzülök. Úgy halljuk, hogy a' *Munkátsi*, 's más Várakba is fognak szállíttatni. Ez úttal, mintegy tiz ezerre megy a' le - vitetteknek száma. Még maradtak egynehány ezeren hátra: mert a' mint hitelesen tudjuk — — — 25 ezerre számláltattak a' fogságunkba esett Frantziák. Sok betegek voltak a' le - szállíttattak között, sokan el is haltak. Nyavalyájokat az is okozza, hogy rossz ruhájok van, a' már hideg időkhöz képest.

A' miólta gyásztt vettek-fel ő Ts. Kir. Felségek: leg-először voltak Nov. 17-kén az Udvari Teátromban, Nádor-Ispányunk', és Jósef Fő-Hertzegekkel együtt.



Minekutánna vette volna a' *Genuai* Kormányfészék a' Nagy-Britanniai Követ' írását: mindjárt több rendbéli tanátskozá-
sokat tartott az cránt, a' mellyeknek vég-
zödésével Kurirokat küldött egynehány
Udvarokhoz.

